الفاظ عقد بیع

- مقدمه
  - فی خصوص الفاظ عقد البیع
    - خصوصیات معتبر در لفظ بیع
    - ادله اعتبار لفظ
    - تا اینجا مقدمه بود حال وارد اصل بحث می شویم
- الفاظ عقد بیع
  - مقدمه
    - فی خصوص الفاظ عقد البیع
      - خصوصیات معتبر در لفظ بیع
      - *أما الکلام من حیث المادة*
        - ثم الکلام فی الخصوصیات المعتبرة فی اللفظ
          - تارة یقع[الکلام] فی مواد الألفاظ
          - و أخری فی هیئة کل من الایجاب و القبول
          - و ثالثة فی هیئة ترکیب الایجاب و القبول
        - فالمشهور عدم وقوع العقد بالکنایات
          - قال فی التذکرة
            - الرابع من شروط الصیغة
              - التصریح
                - فلا یقع بالکنایة بیع البتة
                - مثل قوله
                - ادخلته فی ملکک
                - أو جعلته لک
                - أو خذه منی
                - أو سلطتک علیه بکذا
                - دلیل
                - عملا باصالة بقاء الملک
                - و لان المخاطب لا یدری بم خوطب انتهی
                - چون این الفاظ لازم اعمّ معنی(بیع) هستند معلوم مخاطب نمی فهمد که مراد بیع است یا هبه یا مصالحه
                - و زاد فی غایة المراد علی الأمثلة
                - مثل قوله اعطیتکه بکذا
                - او تسلّط علیه بکذا
                - مثال های دیگر از غایة المراد
        - بیان دیگر از این شرط
        - مراد از صریح بودن و کنایی بودن
        - اقسام کنایه
        - نظر مقابل مشهور
        - قائلین نظریه مقابل مشهور
        - جمع محقق ثانی بین قول مشهور و فتاوی و نصوص
        - نظر شیخ درباره این جمع
        - وجه الجمع بهتر در نظر شیخ
        - شاهد فتوائی بر وجه الجمع شیخ
        - کلام بعض فقهاء: مقتضای توقیفی بودن الفاظ معاملات صریح بودن است
          - ثم إنه ربما یدعی
            - أن العقود المؤثرة فی النقل و الانتقال
              - أسباب شرعیة توقیفیة
                - کما حکی عن الایضاح
                - من أن کل عقد لازم
                - وضع الشارع له صیغة مخصوصة بالاستقراء
                - فلا بد من الاقتصار علی المتیقن
                - و قدر متیقن نیز الفاظ صریح است نه کنایه
        - نظر شیخ درباره این کلام بعض فقهاء
          - و هو کلام لا محصل له
            - دلیل
              - زیرا مخالف فتاوی و صوص است
                - عند من لاحظ فتاوی العلماء
                - فضلا عن الروایات المتکثرة الآتی بعضها
        - فإذا کانت العلاقة الحادثة بین الرجل و المرأة معبرا عنها فی کلام الشارع
          - بالنکاح
          - أو الزوجیة
          - أو المتعة
          - فلا بد من اشتمال عقدها علی هذه العناوین//
          - فلا یجوز بلفظ
            - الهبة
            - أو البیع
            - أو الإجارة
            - أو نحو ذلک
        - و أما ما ذکره الفخر المحقق
          - قفعل المراد فیه من الخصوصیة المأخوذة فی الصیغة شرعا
            - هی اشتمالها علی العنوان المعبر به عن تلک المعاملة فی کلام الشارع
              - و هکذا الکلام فی العقود المنشئة للمقاصد الأخر
                - کالبیع
                - و الإجارة
                - و نحوهما
              - فخصوصیة اللفظ من حیث اعتبار اشتمالها علی
                - هذه العناوین الدائرة فی لسان الشارع
                - أو ما یرادفها لغة أو عرفا لأنها بهذه العناوین موارد للأحکام الشرعیة التی لا تحصی
              - فعلی هذا
                - فالضابط
                - وجوب إیقاع العقد بإنشاء العناوین الدائرة فی لسان الشارع
                - إذ لو وقع بإنشاء غیرها
                - فان کان لا مع قصد تلک العناوین
                - کما لو لم تقصد المرأة إلا
                - هبة نفسها
                - أو إجارة نفسها مدة الاستمتاع
                - لم تترتب علیه الآثار المحمولة فی الشریعة علی الزوجیة//
                - الدائمة
                - أو المنقطعة
                - و إن کان بقصد هذه العناوین
                - دخل فی الکنایة
                - التی عرفت ان تجویزها رجوع إلی عدم اعتبار إفادة المقاصد بالأقوال
                - فما ذکره الفخر رحمه الله
                - مؤید لما ذکرناه و استفدناه من کلام والده قدس سره
                - یعنی مظور فخر لزوم استفاده از لفظ بمت نیست بلکه مراد ایشان استفاده از الفاظی است که ظهور در معنای بیع داشته باشند به واسطه وضع خود لفظ یا لفظی که در قرینه آمده است
                - و الیه[کلام فخر] یشیر أیضا
                - ما عن جامع المقاصد
                - من أن العقود متلقاة من الشارع
                - فلا ینعقد عقد بلفظ آخر لیس من جنسه
                - و ما عن المسالک
                - من أنه یجب الاقتصار فی العقود اللازمة
                - علی الألفاظ
                - المنقولة شرعا
                - المعهودة لغة
                - مراد نهید
                - و مراده بالمنقولة شرعا هی المأثورة فی کلام الشارع
                - و عن کنز العرفان فی باب النکاح
                - أنه حکم شرعی حادث
                - فلا بد له من دلیل یدل علی حصوله
                - و هو العقد اللفظی
                - المتلقی من النص
                - ثم ذکر لإیجاب النکاح
                - ألفاظا ثلاثة
                - که عبارتند از متعه و نکاح و تزویج
                - و علمها بورودها فی القرآن
                - و لا یخفی أن تعلیله هذا
                - کالصریح فیما ذکرناه
                - من تفسیر توقیفیة العقود و أنها متلقاة من الشارع و وجوب الاقتصار علی المتیقن
                - نقر شیخ درباره کلام صاحب کنزالعرفان
        - تکرار نقر نهایی شیخ در ماده عقود لازمه
          - و من هذا الضابط تقدر علی تمیز
            - الصریح
              - ویژگی صریح
                - المنقول شرعا
                - المعهود لغة
                - من الألفاظ المتقدمة فی أبواب العقود المذکورة//
            - من غیره
      - خصوصیات معتبر در لفظ بیع
    - الفاظ ایجاب و قبول
      - مقدمه
        - شروط بیع
          - شروط صیغه بیع
          - شروط متعاقدین
          - شروط عوضین
        - اما شروط صیغه بیع در چهار جهت است
          - از جهت ماده و لفظ
          - از جهت لغت
          - از جهت هیئت هر کدام از ایجاب و قبول
          - از جهت هیئت ترکیبی بین ایجاب و قبول از جهت موالات و ترتیب
      - اذا عرفت هذا[الامر فی لزوم الصراحة فی مادة العقود اللازمه و [عدمه فلنذکر الفاظ الایجاب و القبول
        - اما بحث صیغه بیع از حال ماده به پایان رسید حال بحث از صیغه از حیث لفظ شروع می شود
        - و منها لفظ بعت فی الإیجاب
          - جواز استعمال بعتُ برای ایجاب بیع در فتاوی و نصوص
            - و لا خلاف فیه فتوی و نصا
          - إن قلت
            - بعتُ از الفاظ مشترک است پس چطور جواز استعمالش بدون قرینه معیّنه اجماعی است
          - قلت
            - و هو و إن کان من الأضداد[أی من الالفاظ المشترک]بالنسبة إلی البیع و الشراء لکن کثرة استعماله فی البیع وصلت إلی حد تغنیه عن القرینة[المعیّنة
            - فلا إشکال فی وقوع البیع به
            - دلیل بر جواز
              - لوضعه[شراء] له[بیع
                - دلیل بر وضع
                - کما یظهر من المحکی عن بعض أهل اللغة
                - بل قیل لم یستعمل[الشراء] فی القرآن الکریم الا فی البیع
                - و عن القاموس
                - شراه یشریه
                - ملّکه بالبیع
                - یعنی خرید
                - و باعه
                - یعنی فروخت
                - تضعیف وضع شراء برای بیع
                - یتبرا این از اضداد است و بدون قرینه معینه نمی تواند برای بیع استعمال گردد
                - قیاس شراء به اشتراء در اضداد بودن
                - کاشتراه فهما ضدان
                - بیان دیگر از قاموس درباره از اضداد بودن اشتراء
                - و عنه أیضا
                - کل من ترک شیئا و تمسک بغیره فقد اشتراه
                - که این بیان هم دلالت بر اضداد بودن دارد زیرا این بیان هم بر مشتری صدق می کند و هم بر بایع
            - و منها لفظ شریت
              - جواز وقوع بیع با لفظ شریت
            - و ربما یستشکل فیه
              - بقلة استعماله عرفا فی البیع
              - و کونه محتاجا إلی القرینة المعیّنة
              - و عدم نقل الإیجاب به
                - فی الأخبار
                - و کلام القدماء
              - انتکال به جواز استعمال شراء برای ایجاب بیع
                - نقر شیخ درباره این انتکال
                - و لا یخلو عن وجه
            - و منها لفظ ملکت بالتشدید
              - جواز وقوع ایجاب با لفظ مَلّکتک
              - دلیل بر جواز
                - شهرت فتوائی
                - و الأکثر علی وقوع البیع به
                - اجماع منقول
                - الاتفاق علیه
                - بل ظاهر نکت الإرشاد
                - استظهار از عبارت علامه در نکت
                - حیث قال
                - إنه لا یقع البیع بغیر اللفظ المتفق علیه
                - کبعت
                - و ملکت
                - دلالت تعریف بیع
                - و یدل علیه ما سبق فی تعریف البیع
                - من أن التملیک بالعوض
                - المنحل إلی مبادلة العین بالمال
                - هو المرادف للبیع عرفا و لغة
                - کما صرح به فخر الدین
                - حیث قال إن معنی بعت فی لغة العرب
                - ملکت غیری
                - ان قلت
                - [و ما قیل من أن التملیک یستعمل فی الهبة بحیث لا یتبادر منه[التملیک] عند الإطلاق غیرها[الهبة
                - قلت
                - فیه[أی فی ما قیل اشکال] أن الهبة انما یفهم من تجرید اللفظ عن العوض لا من مادة التملیک
                - فهی مشترکة معنی
                - بین ما یتضمن المقابلة
                - و بین المجرد عنها
                - فإن اتصل بالکلام ذکر العوض أفاد المجموع المرکب بمقتضی الوضع الترکیبی البیع//
                - و إن تجرد عن ذکر العوض اقتضی تجریده الملکیة المجانیة
                - إن قلت
                - حتی اگر قید بعوض در ضمن ایجاب به مَلّکتک یابد باز هم خصوص بیع فهمیده نمی شود زیرا تملیک به عوض نیز مشترک معنوی است بین بیع و هبه معوّضه و مصالحه و نیازمند به قرینه معیّنه است
                - قلت
                - قولا در بحث تعریف بیع گفته شد که تملیک بعوض تعریف حقیقی بیع است و بر هبه معوّضه و مصالحه قائل نیستند زیرا در هبه معوّضه، عوض در واقع عوض تملیک مال نیست بلکه شرط ضمن عقد است و عقد بدون عوض و مجانی صورت می گیرد به طوری که با تخلف عوض اصلِ عقد صحیح خواهد بود و نهایتا خیار تخلف شرط می آورد اما مصالحه نیز نمی باشد زیرا مصالحه حقیقتا به معنای سازش بر امری است که گاهی بر تملیک بعوض تعلیق پیدا می کند ولی این بدین معنا نیست که مصالحه بدین معنا گردد
                - و قد عرفت سابقا أن تعریف البیع بذلک[التملیک بعوض] تعریف بمفهومه الحقیقی
                - فلو أراد منه الهبة المعوضة
                - أو قصد المصالحة
                - بنیت صحة العقد علی صحة عقد بلفظ غیره[العقد] مع النیة[نیة الغیر و هو باطل//
                - شاهد فتوائی بر جواز ایجاب با لفظ ملّکتک
                - و یشهد لما ذکرنا قول فخر الدین فی شرح الإرشاد
                - إن معنی بعت فی لغة العرب ملکت غیری
            - و أما الإیجاب باشتریت
              - جواز این لفظ در عبارات فقهاء
              - ففی مفتاح الکرامة أنه قد یقل بصحته[الایجاب بلفظ اشتریت
              - کما هو الموجود فی بعض نسخ التذکرة
              - و المنقول عنها[التذکرة] فی نسختین من تعلیق الإرشاد
              - أقول و قد یستظهر ذلک[ایجاب بلفظ اشتریت] من عبارة کل من عطف من عطف علی بعت و ملکت
                - شبههما
                - أو ما یقوم مقامهما
                - یعنی هرکس که این دو یعنی شبههما یا ما یقوم مقامهما را عطف بر بعت و ملکت کرده است لفظ اشتریت را نیز قصد نموده است زیرا لفظ اشتریت شبه و قائم مقام آندو می تواند باشد//
                - ان قلت
                - شاید مراد این افراد از شبه و قائم مقام بعتُ خصوص شُرِیَتْ باشد نه اشتریتُ
                - قلت
                - إذ إرادة خصوص لفظ شریت من هذا بعید جدا
                - زیرا اگر خصوص شریتْ مراد می بود خود شریتْ آورده می شد نه اینکه گفته شود شبه و قائم مقام
                - ان قلت
                - شاید مراد از شبه و قائم مقام الفاظ هم معنای بعتُ و ملکتُ از ساتر زبانها غیر زبان عربی باشد
                - قلت
                - و حمله علی إرادة ما یقوم مقامهما فی اللغات الأخر للعاجز عن العربیة أبعد
                - یعنی جیدتر از اشکال قبل است زیرا اگر مراد این می بود باید بالفظی می گفتند که همین مراد فهمانده شود مثلا گفته می شد ما یقوم مقامهما من اللغات الأخری
                - نتیجه
                - فیتعین إرادة ما یرادفهما لغة أو عرفا
                - فیشمل شریت و اشتریت
                - لکن الإشکال المتقدم[قلة استعماله فی العرف و احتیاجه الی القرینة] فی شریت أولی بالجریان هنا[فی اشتریت
                - دلیل اولویت
                - لأن شریت استعمل فی القرآن الکریم فی البیع
                - بل لم یستعمل فیه[القرآن] الا فیه[البیع] بخلاف اشتریت[لم یستعمل فی القرآن الا فی الشراء
                - انکال اساسی
                - و دفع الإشکال فی تعیین المراد منه[اشتریت
                - بقرینة تقدیمه
                - الدال علی کونه ایجابا
                - چگونه تقدیم قرینه بر ایجاب بودن آن می شود
                - إما بناء علی لزوم تقدیم الإیجاب علی القبول
                - و إما لغلبة ذلک[تقدیم الإیجاب
                - جواب انکال
                - شیخ این جواب را نمی پذیرد
                - غیر صحیح لأن الاعتماد علی القرینة غیر اللفظیة فی تعیین المراد من ألفاظ العقود قد عرفت ما فیه
                - یعنی گفتیم باید قرینه در عقد از قرآن لفظیه باشد نه عقلیه یا عرفیه یا حالیه
                - توجیه این جواب
                - إلا أن یدعی أن ما ذکر سابقا من اعتبار الصراحة[و لزوم اللفظ
                - مختص بصراحة اللفظ من حیث دلالته علی خصوص العقد و تمیزه عما عداه من العقود
                - و أما تمیز إیجاب عقد معین عن قبوله الراجع إلی تمییز البائع عن المشتری
                - فلا یعتبر فیه الصراحة بل یکفی إستفادة المراد و لو بقرینة المقام أو غلبته أو نحوهما[کالتباین الخارج من العقد
                - انکال شیخ به توجیه
                - و فیه إشکال
                - زیرا قدر متیقن حتی در تمیّز بین ایجاب و قبول نیز قرآن لفظیه است نه غیر لفظیه بنابراین نمی توان از لفظ اشتریت به اعتماد قرینه تقدیم، ایجاب البیع را فهمید پس لفظ اشتریت نیز مانند شریتْ نمی تواند از الفاظ ایجاب بیع قرار گیرد
            - و أما القبول فلا ینبغی الإشکال فی وقوعه بلفظ
              - قبلت
              - و رضیت
              - و اشتریت
              - و ابتعت
              - و تملکت
              - و ملکت مخففا
              - و أما بعت
                - کلمه ای در لفظ قبلت
                - و اعلم أن المحکی عن نهایة الأحکام و المسالک
                - أن الأصل فی القبول قبلت
                - و غیره بدل
                - لأن القبول علی الحقیقة مما لا یمکن به الابتداء
                - و الابتداء بنحو اشتریت و ابتعت ممکن
                - و سیأتی توضیح ذلک فی اشتراط تقدیم الإیجاب
                - انتقال
                - و لعل الإشکال فیه کإشکال اشتریت فی الإیجاب
                - یعنی همانطور که اشتریت از اضداد است و در عرف برای خریدن استعمال می گردد شریت نیز همینطور است
                - قلم ینقل إلا من الجامع[الشرائع
                - مع أن المحکی عن جماعة من أهل اللغة
                - اشتراکه بین البیع و الشراء
                - بررسی الفاظ دیگر کنائی
                - ثم إن انعقاد القبول بلفظ الإمضاء و الإجازة و الإنفاذ و شبهها وجهین
                - سوال
                - بکوییم کنایه هستند و قرینه لفظیه وجود ندارد پس کافی نیست با بکوییم قرینه حالیه وجود دارد پس کافی است
                - چرا شیخ طبق مبنای خودش که لفظیه بودن قرینه را لازم می داند اینجا به طور جزم این الفاظ را رد ننمود
                - جواب
                - زیرا این الفاظ ویژگی خاصی دارند و آن اینکه در مقام قبول مالک در بیع فضولی می توانند واقع گردند